

KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 27.3.2024 r.
COM(2024) 147 final

2024/0079 (NLE)

Wniosek

ZALECENIE RADY

**w sprawie europejskiego systemu zapewniania jakości i uznawalności w szkolnictwie
wyższym**

{SWD(2024) 74 final}

UZASADNIENIE

1. KONTEKST WNIOSKU

Kontekst i cel wniosku

W swoich wytycznych politycznych z 2019 r.¹ **przewodnicząca Komisji Ursula von der Leyen** zobowiązała się do utworzenia do 2025 r. **europejskiego obszaru edukacji**². Celem jest stworzenie obszaru, w którym każdy będzie miał możliwość uczenia się lub studiowania za granicą.

Szkolnictwo wyższe odgrywa kluczową rolę w przyszłości Europy, jej obywateli, społeczeństw i gospodarek. Musimy nadal wspierać współpracę transnarodową i mobilność edukacyjną w szkolnictwie wyższym (czyli wyjazdy za granicę na studia), jak podkreślono w **europejskiej strategii na rzecz szkół wyższych**³ z 2022 r.

Systemy zapewniania jakości służą temu, aby szkolnictwo wyższe odpowiadało potrzebom i oczekiwaniom studentów, pracodawców, społeczeństwa i innych zainteresowanych stron. Są to fundamenty wzajemnego **zaufania** systemów edukacji, które to zaufanie jest warunkiem **automatycznego uznawania** kwalifikacji, a co za tym idzie – mobilności edukacyjnej. Z przeprowadzonego badania⁴ wynika, że co trzecia instytucja szkolnictwa wyższego sprawdza procedury zapewniania jakości stosowane przez inne instytucje przy podejmowaniu decyzji o uznawalności.

Zapewnianie jakości odnosi się do procedur realizowanych przez instytucję szkolnictwa wyższego (wewnętrznie) lub agencję ds. zapewniania jakości (zewnętrznie) i służących zapewnieniu jakości instytucji szkolnictwa wyższego. Działania w zakresie zapewniania jakości mają dwojaki cel:

- **odpowiedzialność**: zapewnienie jakości działalności instytucji szkolnictwa wyższego i przestrzegania zbioru norm; oraz
- **doskonalenie**: przedstawienie zaleceń dotyczących tego, w jaki sposób instytucje szkolnictwa wyższego mogą poprawić swoje wyniki.

W ujęciu łącznym **odpowiedzialność i doskonalenie stanowią podstawę zaufania**. W większości przypadków zapewnianie jakości jest częścią procesu, w którym krajowe systemy szkolnictwa wyższego przyznają uczelniom prawo do przyjmowania studentów, przyznawania stopni naukowych lub korzystania ze środków publicznych.

Zewnętrzne zapewnianie jakości może przybierać różne formy:

- **Podejście instytucjonalne** oznacza, że instytucja podlega okresowej zewnętrznej kontroli zapewniania jakości wyłącznie na poziomie instytucjonalnym. Umożliwia to instytucji opracowanie i realizację programów bez dodatkowej zewnętrznej kontroli jakości programów.

¹ Wytyczne polityczne na następną kadencję Komisji Europejskiej 2019–2024, https://commission.europa.eu/system/files/2020-04/political-guidelines-next-commission_en_0.pdf.

² Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów w sprawie utworzenia europejskiego obszaru edukacji do 2025 r., 30 września 2020 r., COM(2020) 625 final.

³ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów w sprawie Europejskiej strategii na rzecz szkół wyższych, 18 stycznia 2022 r., COM(2022) 16 final.

⁴ Sprawozdanie Komisji dla Rady z wdrażania zalecenia Rady w sprawie propagowania automatycznego wzajemnego uznawania kwalifikacji uzyskanych w ramach kształcenia i szkolenia na poziomie wyższym i średnim II stopnia oraz efektów uczenia się osiągniętych w okresach nauki za granicą, 23 lutego 2023 r., COM(2023) 91 final.

- **Podejście programowe** oznacza, że każdy program (lub grupa programów) realizowany przez co najmniej jedną instytucję szkolnictwa wyższego musi podlegać okresowej zewnętrznej kontroli zapewniania jakości.
- **Podejście łączone** odnosi się do sytuacji, w której system szkolnictwa wyższego stosuje zarówno podejście instytucjonalne, jak i programowe. Jest to podejście najczęściej stosowane w UE⁵.

Automatyczne uznawanie to prawo posiadacza kwalifikacji, na przykład dyplomu licencjata, który został wydany przez jedno państwo członkowskie, do podjęcia studiów na kolejnym poziomie (na przykład magisterskim) w każdym innym państwie członkowskim, bez przechodzenia przez odrębną procedurę uznawania⁶.

Celem niniejszego wniosku jest zagwarantowanie, aby systemy zapewniania jakości i uznawalności w szkolnictwie wyższym były oparte na zasadach przejrzystości, mobilności i współpracy transnarodowej, a także utrzymanie wysokiej jakości i wzajemnego zaufania. Przyniesie to korzyści studentom uczestniczącym w mobilności edukacyjnej oraz przyjmującym ich instytucjom szkolnictwa wyższego.

Opierając się na doświadczeniach z sojuszami europejskich szkół wyższych⁷, niniejsza inicjatywa ułatwi tworzenie partnerstw między instytucjami szkolnictwa wyższego i pomoże w opracowaniu większej liczby wspólnych programów i innych wspólnych ofert edukacyjnych, które mają prowadzić do uzyskania dyplomu europejskiego⁸.

Przegląd zapewniania jakości na szczeblu UE odbywa się we właściwym momencie, ponieważ zalecenie Rady i Parlamentu Europejskiego w sprawie dalszej europejskiej współpracy w zakresie zapewniania jakości w szkolnictwie wyższym⁹ przyjęto jeszcze w 2006 r. Inicjatywa ta przyniosła postępy (w szczególności utworzenie europejskiego rejestru agencji ds. zapewniania jakości, umożliwiającego państwom członkowskim wybór agencji), ale wdrażanie tego zalecenia jest na nierównym poziomie¹⁰. Od 2006 r. szkolnictwo wyższe zmieniło się, zwłaszcza wraz z utworzeniem sojuszy europejskich szkół wyższych oraz opracowaniem większej liczby wspólnych programów i mikropoświadczeń.

Istnieją mocne argumenty przemawiające za **uproszczeniem**. Uniwersytety Europejskie i inne sojusze instytucji szkolnictwa wyższego napotykają przeszkody w opracowywaniu wspólnej oferty edukacyjnej. Procedury zapewniania jakości różnią się w poszczególnych państwach członkowskich (różnice w regulacjach) lub są długotrwałe i złożone (takie same regulacje, ale różne podejścia administracyjne).

W systemach zapewniania jakości możliwa jest ocena tego, w jakim stopniu systemy szkolnictwa wyższego reagują na zmiany społeczne i gospodarcze. Zainteresowane strony popierają położenie większego nacisku na ten aspekt, przy pełnym poszanowaniu autonomii szkolnictwa wyższego i odpowiedzialności państw członkowskich za ich własne systemy¹¹.

⁵ W (nadal otwartej) ankiecie Komisji z 2023 r. dotyczącej wdrażania zalecenia Rady w sprawie tworzenia powiązań na rzecz skutecznej europejskiej współpracy w dziedzinie szkolnictwa wyższego 14 ministerstw państw członkowskich odpowiedziało, że stosuje podejście łączone w zewnętrznym zapewnianiu jakości.

⁶ Zalecenie Rady z dnia 26 listopada 2018 r. w sprawie propagowania automatycznego wzajemnego uznawania kwalifikacji uzyskanych w ramach kształcenia i szkolenia na poziomie wyższym i średnim II stopnia oraz efektów uczenia się osiągniętych w okresach nauki za granicą (Dz.U. C 444 z 10.12.2018, s. 1).

⁷ [Inicjatywa dotycząca europejskich szkół wyższych | Europejski obszar edukacji \(europa.eu\)](#).

⁸ Zob. towarzyszący komunikat Komisji w sprawie projektu dyplomu europejskiego.

⁹ Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 lutego 2006 r. w sprawie dalszej europejskiej współpracy w zakresie zapewniania jakości w szkolnictwie wyższym, Dz.U. L 64 z 4.3.2006, s. 60.

¹⁰ Wstępne dane z trwającego badania Komisji.

¹¹ Zob. wyniki finansowanego w ramach programu Erasmus projektu Quality Assurance Fit for the Future (QA-Fit).

Przegląd systemów zapewniania jakości jest **okazją do lepszego powiązania go z uznawaniem kwalifikacji i okresów nauki za granicą**, które do tej pory były zupełnie odrębnymi dziedzinami. W tym zakresie można wiele poprawić, jak wynika ze sprawozdania z wdrażania zalecenia Rady z 2018 r. w sprawie propagowania automatycznego wzajemnego uznawania kwalifikacji uzyskanych w ramach kształcenia i szkolenia na poziomie wyższym i średnim II stopnia oraz efektów uczenia się osiągniętych w okresach nauki za granicą¹².

Międzyrządowy proces boloński¹³, w którym uczestniczy 49 państw, w tym wszystkie państwa członkowskie UE, przyniósł postępy w zapewnianiu jakości i uznawalności w szkolnictwie wyższym. Opracowane narzędzia obejmują normy i wytyczne dla zapewniania jakości w europejskim obszarze szkolnictwa wyższego (ESG)¹⁴ oraz europejskie podejście do zapewniania jakości wspólnych programów (podejście europejskie)¹⁵, które ma na celu ułatwienie akredytacji i uniknięcie powielania działań. To drugie narzędzie nie było powszechnie stosowane ze względu na brak ram wspomagających na szczeblu krajowym i regionalnym. Niniejsza inicjatywa opiera się na istniejących narzędziach i zachęca do ich pełnego wykorzystania. Niezależnie od tych postępów wizja europejskiego obszaru edukacji jest ambitniejsza.

Niniejsza inicjatywa jest częścią **pakietu** zapowiedzianego w programie prac Komisji na 2024 r.¹⁶ pod hasłem „Promowanie naszego europejskiego stylu życia”. Pakiet ten obejmuje komunikat w sprawie projektu dyplomu europejskiego oraz zalecenie Rady w sprawie atrakcyjnych i stabilnych karier w szkolnictwie wyższym. Oba zalecenia Rady stanowią wsparcie komunikatu, ale obejmują swoim zakresem więcej niż tylko opracowanie dyplomu europejskiego.

Kwestie strukturalne i operacyjne objęte proponowanym zaleceniem Rady

Inicjatywa opiera się na konsultacjach z zainteresowanymi stronami i państwami członkowskimi. Jej celem jest rozwiązanie następujących kwestii:

- **Niepewność, uciążliwe i długotrwałe procedury uznawania** kwalifikacji i okresów nauki za granicą zniechęcają studentów do podjęcia nauki w innym kraju.
- Obecne procedury zapewniania jakości są złożone i mogą zwiększać **obciążenie administracyjne**. Nierównomierne wykorzystanie istniejących narzędzi, takich jak podejście europejskie, stanowi barierę dla współpracy transnarodowej, ponieważ brak zgody na stosowanie tego podejścia ze strony jednego państwa członkowskiego może mieć nieproporcjonalny wpływ na współpracę w ramach sojuszu.
- W zapewnianiu jakości czasami kładzie się **zbyt duży nacisk na wymogi formalne**, a nie na propagowanie doskonalenia oferty edukacyjnej, np. przez tematyczne przeglądy tego, w jaki sposób instytucja szkolnictwa wyższego uwzględnia kwestie przekrojowe, takie jak transformacja ekologiczna i cyfrowa, wolność akademicka czy włączenie społeczne.

W związku z tym w ramach niniejszej inicjatywy **proponuje się**:

¹² Sprawozdanie Komisji dla Rady z wdrażania zalecenia Rady w sprawie propagowania automatycznego wzajemnego uznawania kwalifikacji uzyskanych w ramach kształcenia i szkolenia na poziomie wyższym i średnim II stopnia oraz efektów uczenia się osiągniętych w okresach nauki za granicą, 23 lutego 2023 r., COM(2023) 91 final.

¹³ [Europejski obszar szkolnictwa wyższego i proces boloński, \(ehea.info\)](https://ehea.info/).

¹⁴ [Normy i wytyczne dla zapewniania jakości w europejskim obszarze szkolnictwa wyższego](#) przyjęte przez ministrów odpowiedzialnych za szkolnictwo wyższe w europejskim obszarze szkolnictwa wyższego w maju 2015 r.

¹⁵ [Europejskie podejście do zapewniania jakości wspólnych programów](#) przyjęte przez europejskich ministrów odpowiedzialnych za szkolnictwo wyższe w maju 2015 r.

¹⁶ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów: Program prac Komisji na 2024 r. Działanie skutecznie dziś i przygotowanie się na jutro, 17 października 2023 r., COM(2023) 638 final.

- **uproszczenie**, w miarę możliwości, procedur mających pomóc w realizacji europejskiego obszaru edukacji, w szczególności za pomocą wspólnych programów opracowywanych przez sojusze europejskich szkół wyższych, wspólnych programów studiów magisterskich Erasmus Mundus, wspólnych programów doktoranckich „Maria Skłodowska-Curie” (MSCA), programów opatrzonych znakiem Europejskiego Instytutu Innowacji i Technologii oraz specjalistycznych programów edukacyjnych finansowanych w ramach programu „Cyfrowa Europa”¹⁷.
- opracowanie szczegółowych **przeglądów tematycznych ukierunkowanych na doskonalenie**, które mają poprawić jakość uczenia się i nauczania, przy pełnym poszanowaniu autonomii instytucjonalnej. Odpowiednia realizacja zaleceń sformułowanych w wyniku takich przeglądów przez instytucje szkolnictwa wyższego może również poprawić funkcjonalność procesu zapewniania jakości.
- przejście w kierunku **instytucjonalnego** podejścia do zewnętrznego zapewniania jakości. Zalecenie pomogłoby rozwiązać problem biurokratycznych, długotrwałych i kosztownych procedur. Ponadto **zapewnienie jakości sojuszy**, takich jak sojusze europejskich szkół wyższych, ułatwiłoby współpracę i sprawniejsze reagowanie na szybko zmieniające się potrzeby.
- **automatyzację procedur uznawania**. Warunkiem jest wiarygodne i godne zaufania zapewnianie jakości. W ramach niniejszej inicjatywy określa się nowe, zintegrowane podejście lepiej łączące uznawalność i zapewnianie jakości.

Cele proponowanego zalecenia Rady

W ramach niniejszej inicjatywy zachęca się państwa członkowskie i ich instytucje szkolnictwa wyższego do przeanalizowania istniejących narzędzi i praktyk i **wykorzystania ich odpowiednio do potrzeb**.

Jeśli chodzi o zewnętrzne zapewnianie jakości, korzystne dla wspólnych transnarodowych programów byłoby odejście od podejścia programowego na rzecz zewnętrznego zapewniania jakości, aby uniknąć różnorodnych (krajowych) procedur zapewniania jakości. Bardziej skutecznym rozwiązaniem byłoby stosowanie w krajowych procedurach zapewniania jakości **jednej procedury zapewniania jakości**. Pozwoliłoby to ograniczyć biurokrację, uniknąć powielania działań i sprostać wyzwaniom związanym z natężeniem współpracy międzynarodowej. W przypadku państw, które nadal stosują podejście programowe, w zaleceniu proponuje się pełne wykorzystanie europejskiego podejścia do zapewniania jakości wspólnych programów.

Wniosek wspiera przejście na podejście instytucjonalne, co ma umożliwić instytucjom szkolnictwa wyższego wykazanie wiarygodności ich procedur wewnętrznego zapewniania jakości przez zastosowanie procedur instytucjonalnego zewnętrznego zapewniania jakości. Dałoby to im możliwość samoakredytacji programów zgodnie z ESG i pozwoliłoby skorzystać ze zwolnienia z (zewnętrznej) akredytacji programów.

W perspektywie średnio- i długoterminowej, gdy sojusze takie jak „Uniwersytety Europejskie” będą mieć ugruntowany wspólny system wewnętrznego zapewniania jakości, powinna istnieć możliwość **zewnętrznej oceny systemu zapewniania jakości na szczeblu międzyinstytucjonalnym w europejskich ramach**, obejmujących wspólną ofertę edukacyjną. Byłby to ogromny krok w kierunku uproszczenia oraz duża zachęta do opracowywania większej liczby wspólnych programów i dążenia do stworzenia dyplomu

¹⁷ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/694 z dnia 29 kwietnia 2021 r. ustanawiające program „Cyfrowa Europa” oraz uchylające decyzję (UE) 2015/2240 (Tekst mający znaczenie dla EOG) (Dz.U. L 166 z 11.5.2021, s. 1).

Europejskiego. W załączniku I do niniejszego wniosku przedstawiono proponowane elementy składowe takich europejskich ram, jako pierwszy krok w kierunku współtworzenia wspólnych ram przez Komisję, państwa członkowskie, organy ds. zapewniania jakości i uznawalności oraz zainteresowane strony z sektora szkolnictwa wyższego. Komisja planuje utworzenie laboratorium strategii dyplomu europejskiego jako platformy, która będzie pomagać w kierowaniu tym procesem współtworzenia.

Spójność z przepisami obowiązującymi w tej dziedzinie polityki

Niniejszy wniosek to kluczowy element realizacji Europejskiej strategii na rzecz szkół wyższych. Opiera się on na zaleceniu Rady w sprawie tworzenia powiązań na rzecz skutecznej europejskiej współpracy w dziedzinie szkolnictwa wyższego¹⁸, w którym wezwano do wzmocnienia „wzajemn[ego] zaufani[a] przez zewnętrzne zapewnianie jakości i akredytację wspólnych programów edukacyjnych i innych form wspólnych ofert edukacyjnych opracowanych w ramach modeli transnarodowej współpracy instytucjonalnej, w tym w ramach inicjatywy «Uniwersytety Europejskie»”. Ponadto w zaleceniu Rady w sprawie propagowania automatycznego wzajemnego uznawania kwalifikacji uzyskanych w ramach kształcenia i szkolenia na poziomie wyższym i średnim II stopnia oraz efektów uczenia się osiągniętych w okresach nauki za granicą¹⁹ wezwano do wzmocnienia systemów zapewniania jakości w oparciu o zaufanie.

W konkluzjach Rady w sprawie dalszych kroków na rzecz urzeczywistnienia automatycznego wzajemnego uznawania w kształceniu i szkoleniu²⁰ wezwano państwa członkowskie do wzmocnienia wysiłków na rzecz osiągnięcia automatycznego wzajemnego uznawania kwalifikacji i zwrócono uwagę na kluczową rolę zapewniania jakości w budowaniu zaufania, ponieważ zapewnianie jakości zwraca uwagę na metody i zwiększa przejrzystość.

Niniejszy wniosek stanowi również wsparcie wniosku Komisji dotyczącego zalecenia Rady „Europa w ruchu” – mobilność edukacyjna dla wszystkich²¹.

Spójność z innymi politykami Unii

Niniejsze zalecenie wspiera skuteczną współpracę transnarodową i instytucje szkolnictwa wyższego w realizacji Europejskiego Zielonego Ładu²², cyfrowej dekady²³ i europejskiego programu na rzecz umiejętności służącego zrównoważonej konkurencyjności, sprawiedliwości społecznej i odporności²⁴ przez promowanie procedur zapewniania jakości uwzględniających powyższe aspekty oraz realizację pakietu na rzecz mobilności umiejętności i talentów²⁵ przez zwiększenie automatycznego uznawania.

¹⁸ Zalecenie Rady z dnia 5 kwietnia 2022 r. w sprawie tworzenia powiązań na rzecz skutecznej europejskiej współpracy w dziedzinie szkolnictwa wyższego (Tekst mający znaczenie dla EOG) 2022/C 160/01 (Dz.U. C 160 z 13.4.2022, s. 1).

¹⁹ Zalecenie Rady z dnia 26 listopada 2018 r. w sprawie propagowania automatycznego wzajemnego uznawania kwalifikacji uzyskanych w ramach kształcenia i szkolenia na poziomie wyższym i średnim II stopnia oraz efektów uczenia się osiągniętych w okresach nauki za granicą (Dz.U. C 444 z 10.12.2018, s. 1).

²⁰ Konkluzje Rady w sprawie dalszych kroków na rzecz urzeczywistnienia automatycznego wzajemnego uznawania w kształceniu i szkoleniu (Dz.U. C 185 z 26.5.2023, s. 44).

²¹ Wniosek dotyczący zalecenia Rady „Europa w ruchu” – mobilność edukacyjna dla wszystkich, 15 listopada 2023 r., COM(2023) 719 final.

²² https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_pl.

²³ [Cyfrowa dekada Europy: cele na 2030 r. | Komisja Europejska \(europa.eu\)](#).

²⁴ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów: Europejski program na rzecz umiejętności służący zrównoważonej konkurencyjności, sprawiedliwości społecznej i odporności, 1 lipca 2020 r., COM(2020) 274 final.

²⁵ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów w sprawie mobilności umiejętności i talentów, 15 listopada 2023 r., COM(2023) 715 final.

W ramach strategii Global Gateway UE wspiera kraje partnerskie w opracowywaniu zharmonizowanego systemu zapewniania jakości i akredytacji na szczeblu instytucjonalnym, krajowym, regionalnym i kontynentalnym, na przykład w ramach inicjatywy dotyczącej harmonizacji afrykańskiego szkolnictwa wyższego, zapewniania jakości i akredytacji.

2. PODSTAWA PRAWNA, POMOCNICZOŚĆ I PROPORCJONALNOŚĆ

• Podstawa prawna

Podstawą wniosku dotyczącego zalecenia Rady jest art. 165 ust. 4 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE). Zgodnie z art. 165 ust. 1 TFUE Unia „przyczynia się do rozwoju edukacji o wysokiej jakości, poprzez zachęcanie do współpracy między państwami członkowskimi oraz, jeśli jest to niezbędne, poprzez wspieranie i uzupełnianie ich działalności, w pełni szanując odpowiedzialność państw członkowskich za treść nauczania i organizację systemów edukacyjnych”. Art. 165 ust. 2 TFUE stanowi ponadto, że działanie UE w dziedzinie edukacji zmierza do „rozwoju wymiaru europejskiego w edukacji”, „promowania współpracy między instytucjami edukacyjnymi” oraz „sprzyjania mobilności studentów i nauczycieli, między innymi poprzez zachęcanie do akademickiego uznawania dyplomów i okresów studiów”. Niniejszy wniosek zapewnia poszanowanie odpowiedzialności państw członkowskich za organizację systemów edukacji (w tym treści nauczania oraz różnorodności kulturowej i językowej), odzwierciedlając uzupełniającą i wspierającą rolę UE oraz dobrowolny charakter współpracy europejskiej. W inicjatywie nie proponuje się rozszerzenia uprawnień regulacyjnych UE ani wiążących zobowiązań dla państw członkowskich, które podejmą decyzje, stosownie do ich sytuacji krajowej, na temat sposobu wdrażania niniejszego zalecenia.

• Pomocniczość (w przypadku kompetencji niewyłącznych)

Wniosek jest zgodny z zasadą pomocniczości określoną w art. 5 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) i zakłada poszanowanie kompetencji państw członkowskich w zakresie organizacji systemów edukacji oraz treści nauczania. Ułatwianie mobilności edukacyjnej i wspieranie współpracy transnarodowej można lepiej osiągnąć przez wspólne działania na szczeblu UE.

• Proporcjonalność

Wniosek jest zgodny z zasadą proporcjonalności określoną w art. 5 ust. 4 TUE. Ani treść, ani forma zalecenia Rady, którego dotyczy niniejszy wniosek, nie wykraczają poza to, co jest konieczne do osiągnięcia jego celów. Proponowane działania są zgodne z praktykami państw członkowskich i różnorodnością systemów w całej UE. Wszelkie zobowiązania państw członkowskich mają charakter dobrowolny i każde państwo członkowskie ma swobodę decydowania o podejściu w realizacji tych zobowiązań. Niniejsza inicjatywa służy wykonaniu zobowiązania zapisanego w TFUE, zgodnie z którym „Unia przyczynia się do rozwoju edukacji o wysokiej jakości, poprzez zachęcanie do współpracy między państwami członkowskimi” (art. 165 ust. 1). Wartością dodaną działań na szczeblu UE jest ułatwienie i wspieranie pogłębionej współpracy transnarodowej między instytucjami szkolnictwa wyższego z różnych państw członkowskich, a także poprawa funkcjonowania sektora szkolnictwa wyższego w całej UE oraz zwiększenie jego atrakcyjności i konkurencyjności na świecie.

• Wybór instrumentu

Aby osiągnąć cele, o których mowa powyżej, w art. 165 ust. 4 TFUE przewidziano możliwość przyjmowania przez Radę zaleceń na podstawie wniosków Komisji. Zalecenie Rady stanowi odpowiedni instrument w dziedzinie edukacji, w której UE ma odpowiedzialność wspierającą. Instrument ten jest często wykorzystywany do działań na

szczeblu UE w tej dziedzinie. Jako instrument prawny zalecenie Rady wyraża zobowiązanie państw członkowskich do wprowadzenia zawartych w nim środków oraz zapewnia solidną polityczną podstawę współpracy w tej dziedzinie, przy pełnym poszanowaniu kompetencji państw członkowskich.

3. WYNIKI OCEN EX POST, KONSULTACJI Z ZAINTERESOWANYMI STRONAMI I OCEN SKUTKÓW

• Konsultacje z zainteresowanymi stronami

Niniejszy wniosek dotyczący zalecenia Rady został omówiony z odpowiednimi zainteresowanymi stronami zarówno w czasie tworzenia Europejskiej strategii na rzecz szkół wyższych, jak i niedawno odnośnie do konkretnych elementów wniosku. Uwagi otrzymane podczas tych dyskusji znajdują odzwierciedlenie we wniosku.

- Wniosek został omówiony z przedstawicielami państw członkowskich i kluczowych zainteresowanych stron z sektora szkolnictwa wyższego w ramach grupy roboczej ds. europejskiego obszaru szkolnictwa wyższego na czterech posiedzeniach od jesieni 2022 r. oraz z dyrektorami generalnymi ds. szkolnictwa wyższego²⁶ na trzech posiedzeniach od jesieni 2022 r.
- Konsultacje odbyły się podczas corocznych spotkań krajowych ośrodków uznawalności akademickiej (NARIC) w listopadzie 2023 r., sieci europejskich krajowych ośrodków informacyjnych i krajowych ośrodków ds. uznawalności akademickiej i informacji²⁷ (sieć ENIC-NARIC) w czerwcu 2023 r.
- We wrześniu 2023 r. podczas drugiego forum Uniwersytetów Europejskich w Barcelonie odbyła się ukierunkowana sesja, w której udział wzięli przedstawiciele sojuszy europejskich szkół wyższych, agencji ds. zapewniania jakości i państw członkowskich.
- Zasady dotyczące zapewniania jakości na potrzeby dyplomu europejskiego zostały omówione na europejskim szczycie edukacyjnym oraz na konferencji Erasmus Mundus w listopadzie 2023 r. W listopadzie 2023 r. i styczniu 2024 r. odbyły się również warsztaty z udziałem zainteresowanych stron zajmujących się zapewnianiem jakości.
- Komisja skorzystała również z możliwości konsultacji wniosku przy okazji udziału w zewnętrznych konferencjach dla zainteresowanych stron. Były to konferencje organizowane przez europejski rejestr zapewniania jakości (EQAR), Europejskie Stowarzyszenie na rzecz Zapewnienia Jakości w Szkolnictwie Wyższym (ENQA) oraz Europejskie Stowarzyszenie Instytucji Szkolnictwa Wyższego (EURASHE).

• Gromadzenie i wykorzystanie wiedzy eksperckiej

Wniosek dotyczący zalecenia Rady opiera się na różnych badaniach, sprawozdaniach, wynikach projektów Erasmus+ oraz uwagach organizacji zainteresowanych stron, takich jak:

- Zleczone przez Komisję badanie²⁸ na temat aktualnej sytuacji w zakresie automatycznego uznawania i zapewniania jakości w UE oraz wykonalności systemu zapewniania jakości i uznawania.
- Ankieta przeprowadzona przez Komisję w celu przeanalizowania pierwszych zmian po przyjęciu zalecenia Rady w sprawie tworzenia powiązań na rzecz skutecznej europejskiej

²⁶ Grupa wyższych urzędników odpowiedzialnych za szkolnictwo wyższe, spotykająca się dwa razy do roku. Spotkania są organizowane przez państwo członkowskie sprawujące prezydencję UE.

²⁷ Sieć ENIC (europejska sieć ośrodków informacyjnych) i sieć NARIC (krajowe ośrodki uznawalności akademickiej i informacji) ściśle ze sobą współpracują i są znane jako sieć ENIC-NARIC. Ośrodki ENIC są organami ds. uznawania państw będących stronami lizbońskiej konwencji o uznawaniu kwalifikacji, których obsługę sekretariatu zapewniają Rada Europy i UNESCO, natomiast ośrodki NARIC są organami ds. uznawalności państw uczestniczących w programie Erasmus+. Obie te sieci realizują wspólny program prac oraz mają wspólny statut i zarząd.

²⁸ Badanie w toku.

współpracy w dziedzinie szkolnictwa wyższego. Wyniki zostały następnie omówione z przedstawicielami ministerstw.

- Badanie przeprowadzone przez sieć ekspertów zajmujących się społecznym wymiarem kształcenia i szkolenia (NESET), dotyczące uwzględnienia wymiaru społecznego w systemach zapewniania jakości²⁹.
- Sesja wzajemnego uczenia się na temat zapewniania jakości w szkolnictwie wyższym, zorganizowana online, której współgospodarzem była Austria w maju 2023 r., i kolejna sesja na temat sposobów skutecznego wykorzystania danych zgromadzonych w ramach monitorowania losów absolwentów w celu uzyskania informacji na potrzeby kształtowania polityki i zapewniania jakości, zorganizowana w Madrycie w listopadzie 2023 r. podczas hiszpańskiej prezydencji UE, w ramach działalności europejskiej sieci monitorowania losów absolwentów.
- Wyniki finansowanego w ramach programu Erasmus+ projektu EUniQ, w którym udział wzięło kilka agencji ds. zapewniania jakości w całej Europie i opracowano propozycję ram zapewniania jakości w sojuszach europejskich szkół wyższych.
- Bieżące postępy w realizacji projektu IMINQA, finansowanego w ramach programu Erasmus+, wspierającego rozwój zapewniania jakości w europejskim obszarze szkolnictwa wyższego, w szczególności w pracach nad zapewnianiem jakości sojuszy europejskich szkół wyższych, wdrażaniem europejskiego podejścia do zapewniania jakości wspólnych programów oraz zapewniania jakości mikropoświadczeń.
- Bieżące postępy w realizacji projektu QA-FIT, finansowanego w ramach programu Erasmus+, w którym uczestniczą najważniejsze organizacje zainteresowanych stron w dziedzinie zapewniania jakości i którego celem jest zebranie pełnej dokumentacji aktualnej sytuacji, jeśli chodzi o zapewnianie jakości w europejskim obszarze szkolnictwa wyższego oraz potrzeby reform obecnych narzędzi.
- Wyniki sześciu projektów pilotażowych w ramach programu Erasmus+, które dotyczą przyznawania znaku jakości „Wspólny Europejski Dyplom”.

Badania te uzupełniono szeregiem opinii przygotowanych przez organizacje zainteresowanych stron, zarówno przed okresem zaproszenia do zgłaszania uwag, jak i w jego trakcie.

• **Ocena skutków**

Zważywszy na uzupełniający charakter proponowanych działań w stosunku do inicjatyw państw członkowskich, ich dobrowolny charakter i zakres oczekiwanych skutków, nie przeprowadzono oceny skutków. Podstawą opracowania wniosku były badania tematyczne, konsultacje z państwami członkowskimi, konsultacje publiczne i liczne szczegółowe konsultacje z zainteresowanymi stronami.

• **Prawa podstawowe**

Niniejsze proponowane zalecenie Rady nie narusza praw podstawowych UE. Jest ono zgodne z zasadami uznanymi w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej³⁰, mianowicie z prawem do nauki przewidzianym w art. 14, z prawem do wolności akademickiej przewidzianym w art. 13 oraz z prawem do ochrony danych osobowych przewidzianym w art. 8.

²⁹ Linking quality assurance and the social dimension of higher education: literature review and mapping national practices - NESET (nesetweb.eu). [Zapewnianie jakości a społeczny wymiar szkolnictwa wyższego: przegląd literatury i inwentaryzacja praktyk krajowych]

³⁰ Karta praw podstawowych Unii Europejskiej (Dz.U. C 326 z 26.10.2012, s. 391).

4. WPLYW NA BUDŻET

Chociaż inicjatywa ta nie będzie wymagała dodatkowych zasobów z budżetu UE, środki przewidziane w niniejszym zaleceniu będą wiązały się z mobilizacją źródeł finansowania na szczeblu unijnym, krajowym i regionalnym.

5. ELEMENTY FAKULTATYWNE

- **Plany wdrożenia i monitorowanie, ocena i sprawozdania**

Aby wesprzeć wdrażanie zalecenia, Komisja proponuje opracowanie, we współpracy z państwami członkowskimi, szczegółowych wytycznych, podręczników i innych konkretnych materiałów docelowych, na podstawie dowodów, wzajemnego uczenia się oraz identyfikacji dobrych praktyk. Komisja zamierza informować o stosowaniu zalecenia za pomocą odpowiednich unijnych ram monitorowania i sprawozdawczości.

- **Zarys poszczególnych przepisów wniosku**

We wniosku w sprawie zalecenia Rady proponuje się zróżnicowane podejście uwzględniające różnorodność systemów zapewniania jakości i uznawalności istniejących w europejskim obszarze edukacji. Zaleca się stopniowe przechodzenie na bardziej instytucjonalne, zewnętrzne zapewnianie jakości oraz dalsze kroki zapewniające automatyczne uznawanie oparte na zaufaniu. Zalecenie opiera się na dotychczasowych osiągnięciach w szkolnictwie wyższym, jednak z bardziej ambitnym i inspirowanym przez UE podejściem.

W zaleceniu Rady proponuje się działania, które mogą być realizowane przez państwa członkowskie w celu ulepszenia ich systemów szkolnictwa wyższego. Zalecenie zawiera zobowiązanie Komisji do wspierania i uzupełniania działań państw członkowskich w tej dziedzinie. W towarzyszącym dokumencie roboczym służb Komisji na poparcie proponowanego zalecenia Rady opisano różnorodne najnowsze dowody naukowe oraz opinie i doświadczenia europejskich zainteresowanych stron.

Wniosek

ZALECENIE RADY

w sprawie europejskiego systemu zapewniania jakości i uznawalności w szkolnictwie wyższym

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 165 ust. 4,

uwzględniając wniosek Komisji Europejskiej,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Systemy zapewniania jakości mają zasadnicze znaczenie dla stworzenia wysokich norm jakości edukacji i dla budowania zaufania między systemami i instytucjami szkolnictwa wyższego w całym europejskim obszarze edukacji i poza nim. Stanowią one kluczowy element współpracy transnarodowej. Zapewnianie jakości jest podstawą wzajemnego zaufania, które umożliwia współpracę transnarodową i niezakłóconą mobilność edukacyjną.
- (2) Główna odpowiedzialność za jakość oferty edukacyjnej spoczywa na instytucjach szkolnictwa wyższego, dla których osiągnięcie najwyższych standardów powinno być priorytetem instytucjonalnym i które na potrzeby realizacji tego celu powinny opracowywać strategie i procesy zapewniania jakości.
- (3) Wdrożenie norm i wytycznych dla zapewniania jakości w europejskim obszarze szkolnictwa wyższego (ESG)³¹ jest podstawowym krokiem na drodze do konsolidacji europejskiego obszaru szkolnictwa wyższego oraz wspiera budowanie kultury jakości w systemach i instytucjach szkolnictwa wyższego w całej Europie; proces ten nie został jednak jeszcze w pełni zrealizowany.
- (4) Społeczeństwa w całej Europie przechodzą dynamiczną transformację, m.in. transformację ekologiczną i cyfrową, dodatkowo napędzaną przez sztuczną inteligencję. Systemy szkolnictwa wyższego powinny móc reagować na tę transformację. Procesy zapewniania jakości powinny służyć wsparciu instytucji szkolnictwa wyższego w tej transformacji przez przeglądy eksperckie pozwalające udoskonalić ofertę edukacyjną.
- (5) Należy odpowiedzieć na potrzebę usprawnienia procesów zapewniania jakości, ich umiędzynarodowienia i dostosowania do zakładanych celów, przy jednoczesnym zapewnieniu, aby procesy te nadal koncentrowały się na zapewnieniu najwyższych norm jakości. Uzyskanie informacji od absolwentów na temat ich ścieżek uczenia się i kariery zawodowej oraz adekwatności umiejętności nabytych podczas nauki stanowi cenne narzędzie monitorowania zapewniające jakość i adekwatność na poziomie instytucjonalnym i systemowym. Europejska inicjatywa monitorowania losów

³¹ [Normy i wytyczne dla zapewniania jakości w europejskim obszarze szkolnictwa wyższego \(ESG\).](#)

absolwentów³² pozwoliła poprawić systematyczność i porównywalność monitorowania.

- (6) Rozbieżne krajowe procedury zapewniania jakości nadal utrudniają współpracę transnarodową w szkolnictwie wyższym i opracowywanie wspólnych programów edukacyjnych przez sojusze instytucji szkolnictwa wyższego oraz ograniczają możliwości edukacyjne dla instytucji szkolnictwa wyższego i studentów. Poszczególne wymogi i normy są czasami bardziej ukierunkowane na proces i nie są wyraźnie powiązane z efektami uczenia się, co ogranicza ich wpływ na doskonalenie jakości.
- (7) Krajowe wymogi w zakresie zewnętrznego zapewniania jakości na poziomie programów studiów wyższych stanowią zazwyczaj szczególne utrudnienie w tworzeniu wspólnych ofert edukacyjnych między różnymi krajami. Te procesy zapewniania jakości mogą być zbyt kosztowne, zbyt długie, a czasem sprzeczne, co uniemożliwia instytucjom szkolnictwa wyższego wystarczająco szybką reakcję na pojawiające się potrzeby i tworzenie nowych możliwości edukacyjnych dla studentów.
- (8) Istniejące instrumenty, takie jak europejskie podejście do zapewniania jakości wspólnych programów (podejście europejskie)³³, są wysoko cenione przez społeczność szkolnictwa wyższego i państwa członkowskie, ale ich wdrażanie jest nadal ograniczone ze względu na rozbieżne podejścia krajowe.
- (9) W zaleceniu Rady w sprawie tworzenia powiązań na rzecz skutecznej europejskiej współpracy w dziedzinie szkolnictwa wyższego³⁴ zachęca się do stosowania podejścia europejskiego jako ważnego kroku wspierającego zwiększenie roli zewnętrznego zapewniania jakości instytucji, a nie indywidualnych programów studiów.
- (10) Wspólne programy stały się cechą rozpoznawczą europejskiego obszaru edukacji i są wysoko cenione przez wszystkie zainteresowane strony z sektora szkolnictwa wyższego. Odpowiednie procedury zapewniania jakości są warunkiem wstępnym powszechnego wdrożenia tych wspólnych programów w całej Unii. Utworzenie dyplomu europejskiego, opartego na współtworzonych kryteriach europejskich i wydawanego na szczeblu krajowym, regionalnym i instytucjonalnym, mogłoby rozwiązać obecne problemy związane z zapewnianiem jakości i akredytacją wspólnych programów, ponieważ stworzyłoby ramy, które mogłyby zostać włączone do ustawodawstwa państw członkowskich.
- (11) Zgodnie z zaleceniem w sprawie tworzenia powiązań na rzecz skutecznej europejskiej współpracy w dziedzinie szkolnictwa wyższego kilka państw członkowskich stopniowo przechodzi na bardziej instytucjonalne systemy zewnętrznego zapewniania jakości. Zainteresowane strony zaapelowały o szybsze rozwiązania wspierające ich zobowiązania w ramach sojuszy na rzecz szkolnictwa wyższego i innych modeli współpracy. Wzmocnienie systemów wewnętrznego zapewniania jakości mogłoby być ważnym krokiem w kierunku przyspieszenia procesów przy jednoczesnym zapewnieniu najwyższych norm jakości.

³² Zalecenie Rady z dnia 20 listopada 2017 r. dotyczące monitorowania losów absolwentów (Dz.U. C 423 z 9.12.2017, s. 1.).

³³ Podejście to, zatwierdzone przez ministrów europejskiego obszaru szkolnictwa wyższego w maju 2015 r., ma na celu „wyeliminować istotną przeszkodę w rozwijaniu wspólnych programów poprzez ustanowienie standardów tych programów, które są oparte na uzgodnionych narzędziach europejskiego obszaru szkolnictwa wyższego, bez stosowania żadnych dodatkowych kryteriów krajowych”, [Europejskie podejście do zapewniania jakości wspólnych programów](#).

³⁴ Zalecenie Rady z dnia 5 kwietnia 2022 r. w sprawie tworzenia powiązań na rzecz skutecznej europejskiej współpracy w dziedzinie szkolnictwa wyższego (Dz.U. C 160 z 13.4.2022, s. 1).

- (12) Sojusze instytucji szkolnictwa wyższego, takie jak sojusze europejskich szkół wyższych³⁵, odgrywają ważną rolę we współpracy transnarodowej. Sojusze te zobowiązują się do przeniesienia współpracy na wyższy poziom i tworzenia europejskich międzyuczelnianych kampusów, w których normą staje się wspólna oferta edukacyjna. Kluczowym krokiem w tworzeniu tych kampusów jest budowanie przez sojusze systemów wewnętrznego zapewniania jakości, które gwarantują, że jakość wspólnej oferty edukacyjnej jest zgodna z najwyższymi standardami. Istnieje potrzeba stworzenia ram zapewniania jakości, które umożliwią im ocenę ich systemu zapewniania jakości na poziomie międzyinstytucjonalnym, we wszystkich wspólnych działaniach edukacyjnych sojuszy, wzmocnienie tożsamości tych sojuszy, zapewnienie wiarygodności zainteresowanym stronom oraz ułatwienie tworzenia wspólnej oferty edukacyjnej. Określono kluczowe elementy, które są wstępnymi krokami do opracowania takich ram.
- (13) Automatyczne wzajemne uznawanie kwalifikacji i okresów nauki za granicą jest niezbędne, aby mobilność edukacyjna stała się możliwa dla wszystkich, aby wspierać cyrkulację talentów i konkurencyjność. W zaleceniu Rady z 2018 r. w sprawie automatycznego wzajemnego uznawania kwalifikacji uzyskanych w ramach kształcenia na poziomie wyższym i średnim II stopnia oraz efektów uczenia się osiągniętych w okresach nauki za granicą³⁶ państwa członkowskie uzgodniły, że posiadacze kwalifikacji na określonym poziomie, które zostały wydane przez jedno państwo członkowskie, mają prawo do brania udziału w programie szkolnictwa wyższego na kolejnym poziomie w każdym innym państwie członkowskim, bez odrębnej procedury uznawania. Solidne systemy zapewniania jakości stanowią podstawę budowania zaufania niezbędnego do zapewnienia automatycznego uznawania.
- (14) W celu wsparcia niniejszego zalecenia Komisja zamierza utworzyć **laboratorium strategii dyplomu europejskiego** – grupę ekspertów z udziałem państw członkowskich, instytucji szkolnictwa wyższego, agencji ds. zapewniania jakości/akredytacji, przedstawicieli studentów oraz partnerów gospodarczych i społecznych, aby przyspieszyć działania i wszelkie niezbędne reformy krajowe. Celem inicjatywy jest zapewnienie Komisji i zainteresowanym stronom wytycznych dotyczących stworzenia dyplomu europejskiego oraz wdrażania międzyinstytucjonalnych ram sojuszy instytucji szkolnictwa wyższego. Laboratorium ściśle współpracowałoby z zespołami ds. przyspieszenia uznawalności w ramach programu Erasmus+, co miałyby wspierać cały proces.
- (15) Komisja zamierza utworzyć coroczne **forum dyplomu europejskiego**³⁷, w synergii z europejskim obszarem szkolnictwa wyższego oraz we współpracy z zainteresowanymi stronami w dziedzinie zapewniania jakości i uznawalności, w tym z państwami członkowskimi, europejskim rejestrem agencji ds. zapewniania jakości w szkolnictwie wyższym (EQAR)³⁸, organizacjami wchodzącymi w skład grupy E4³⁹,

³⁵ <https://education.ec.europa.eu/education-levels/higher-education/european-universities-initiative>.

³⁶ Zalecenie Rady z dnia 26 listopada 2018 r. w sprawie propagowania automatycznego wzajemnego uznawania kwalifikacji uzyskanych w ramach kształcenia i szkolenia na poziomie wyższym i średnim II stopnia oraz efektów uczenia się osiągniętych w okresach nauki za granicą (Dz.U. C 444 z 10.12.2018, s. 1).

³⁷ Jak zaproponowano w komunikacie Komisji w sprawie projektu dyplomu europejskiego.

³⁸ Europejski rejestr agencji ds. zapewniania jakości w szkolnictwie wyższym (EQAR) jest oficjalnym rejestrem agencji ds. zapewniania jakości działających w znacznej mierze zgodnie z normami i wytycznymi dotyczącymi zapewniania jakości w europejskim obszarze szkolnictwa wyższego (EHEA).

siecią krajowych ośrodków informacyjnych i krajowych ośrodków ds. uznawalności akademickiej i informacji⁴⁰, przedstawicielami krajowych ram kwalifikacji, partnerami gospodarczymi i społecznymi, w celu zapewnienia wytycznych i monitorowania postępów na szczeblu politycznym w dążeniu do stworzenia dyplomu europejskiego (w tym za pośrednictwem laboratorium strategii dyplomu europejskiego) oraz w działaniach służących wdrażaniu niniejszego zalecenia.

- (16) Komisja zamierza wspierać dalszy rozwój **bazy danych wyników zewnętrznego zapewniania jakości (DEQAR)**⁴¹, zarządzanej przez EQAR, w oparciu o dobre praktyki ośrodków informacji o uznawalności, które wykorzystują te dane do automatycznego uznawania.
- (17) Komisja zamierza nadal wspierać rozwój i propagowanie praktyk **monitorowania losów absolwentów** w celu poprawy jakości i adekwatności szkolnictwa wyższego, a także poprawy analizy porównawczej między państwami i instytucjami.
- (18) Komisja zamierza nadal dzielić się z państwami członkowskimi i szeroko rozumianą społecznością szkolnictwa wyższego zdobytym doświadczeniem w zakresie inicjatyw współpracy transnarodowej, takich jak sojusze europejskich szkół wyższych i programy takie jak wspólne studia magisterskie Erasmus Mundus, wspólne programy doktoranckie w ramach działania „Maria Skłodowska-Curie” czy specjalistyczne programy edukacyjne finansowane w ramach programu „Cyfrowa Europa”⁴².
- (19) Komisja zamierza zachęcać państwa członkowskie do korzystania z Instrumentu Wsparcia Technicznego (TSI) w celu uzyskania dostosowanej do potrzeb wiedzy technicznej umożliwiającej opracowanie i wdrożenie niezbędnych reform w obszarze szkolnictwa wyższego, m.in. przez poprawę zarządzania i mechanizmów zapewniania jakości w instytucjach szkolnictwa wyższego.
- (20) Komisja zamierza wspierać uczenie się oparte na analizie porównawczej między agencjami ds. zapewniania jakości.
- (21) Niniejsze zalecenie jest w pełni zgodne z zasadami pomocniczości, autonomii instytucjonalnej i wolności akademickiej i będzie wdrażane zgodnie z uwarunkowaniami krajowymi oraz we współpracy z państwami członkowskimi i wszystkimi odpowiednimi zainteresowanymi stronami,

PRZYJMUJE NINIEJSZE ZALECENIE:

Poprawa wszystkich systemów zapewniania jakości

- 1) Zaleca się, aby państwa członkowskie:

³⁹ Grupa E4 składa się z Europejskiego Stowarzyszenia na Rzecz Zapewnienia Jakości w Szkolnictwie Wyższym (ENQA), Europejskiego Stowarzyszenia Uniwersytetów (EUA), Europejskiego Stowarzyszenia Instytucji Szkolnictwa Wyższego (EURASHE) oraz Europejskiej Unii Studentów (ESU). Grupa E4 należy do członków założycieli EQAR.

⁴⁰ Sieć ENIC (europejska sieć ośrodków informacyjnych) i sieć NARIC (krajowe ośrodki uznawalności akademickiej i informacji) ściśle ze sobą współpracują i są znane jako sieć ENIC-NARIC. Ośrodki ENIC są organami ds. uznawania państw będących stronami liżbońskiej konwencji o uznawaniu kwalifikacji, których obsługę sekretariatu zapewniają Rada Europy i UNESCO, natomiast ośrodki NARIC są organami ds. uznawalności państw uczestniczących w programie Erasmus+. Obie te sieci realizują wspólny program prac oraz mają wspólny statut i zarząd.

⁴¹ DEQAR jest bazą danych wyników zewnętrznego zapewniania jakości dla agencji ds. zapewniania jakości wymienionych w europejskim rejestrze zapewniania jakości w szkolnictwie wyższym (EQAR). Wszystkie agencje zarejestrowane w rejestrze EQAR mogą publikować swoje sprawozdania w bazie danych. Korzystanie z bazy DEQAR jest dobrowolne (<https://www.eqar.eu/qa-results/search/>).

⁴² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/694 z dnia 29 kwietnia 2021 r. ustanawiające program „Cyfrowa Europa” oraz uchylające decyzję (UE) 2015/2240 (Tekst mający znaczenie dla EOG) (Dz.U. L 166 z 11.5.2021, s. 1).

- a) rozwijały wymiar doskonalenia w zapewnianiu jakości w celu wspierania ciągłej poprawy i utrzymania wysokiego poziomu transnarodowego zaufania i odpowiedzialności w instytucjach szkolnictwa wyższego;
- b) zapewniały adekwatność systemów zapewniania jakości do zakładanych celów w celu **reagowania na kluczowe zmiany społeczne i gospodarcze** mające wpływ na szkolnictwo wyższe. Systemy szkolnictwa wyższego mogą uwzględniać te kwestie w różny sposób, na przykład przez zachęcanie instytucji szkolnictwa wyższego do włączenia ich do procedur wewnętrznego zapewniania jakości, uwzględnianie konkretnych celów w standardowym zewnętrznym zapewnianiu jakości lub przez ukierunkowane lub tematyczne przeglądy jakości na poziomie systemowym. Podejście takie powinno być realizowane w pełnej zgodności z ESG i może obejmować następujące tematy:
 - (i) propagowanie i ochrona **podstawowych wartości akademickich** określonych w procesie bolońskim⁴³;
 - (ii) **adekwatność efektów nauczania i uczenia się** do szans na zatrudnienie i rozwój osobisty, na przykład w oparciu o informacje pochodzące z monitorowania losów absolwentów lub ściślejszej współpracy z partnerami społecznymi, w tym przez opracowywanie programów nauczania i oferowanie możliwości staży⁴⁴;
 - (iii) potencjał programów (prowadzących do uzyskania pełnego stopnia lub mikropoświadczeń) do poprawy kompetencji (tj. wiedzy, umiejętności i postaw) studentów i osób uczących się przez całe życie w zakresie kluczowych priorytetów społecznych i gospodarczych, takich jak **transformacja ekologiczna i cyfrowa**;
 - (iv) odpowiednie **synergie** między edukacją, w tym kształceniem i szkoleniem zawodowym, badaniami naukowymi, innowacjami i usługami dla społeczeństwa;
 - (v) **włączające** szkolnictwo wyższe, zgodnie z definicją procesu bolońskiego, wspierające m.in. dostępność i równouprawnienie płci, a także podejście zorientowane na osobę uczącą się i dobrostan;
 - (vi) atrakcyjne i stabilne **kariery akademickie** i warunki pracy⁴⁵;
 - (vii) strategie zacieśnienia współpracy międzynarodowej;
- c) **zmniejszały** w odniesieniu do instytucji szkolnictwa wyższego **obciążenie pracą, biurokrację i koszty** związane z procesami zewnętrznego zapewniania jakości w oparciu o analizę kosztów i korzyści procedur zapewniania jakości;
- d) zapewniały wydawanie **decyzji w sprawie akredytacji i rejestracji instytucji i programów szkolnictwa wyższego** w sposób przejrzysty i obiektywny, zgodnie z ESG, z wykorzystaniem odpowiedniego wkładu ekspertów i z udziałem społeczności szkolnictwa wyższego, w tym studentów i pracowników, we wspieraniu kultury jakości;

⁴³ www.ehea.info.

⁴⁴ Zalecenie Rady z dnia 20 listopada 2017 r. dotyczące monitorowania losów absolwentów (Dz.U. C 423 z 9.12.2017, s. 1).

⁴⁵ Zgodnie z definicją zawartą w zaleceniu Rady w sprawie atrakcyjnych i stabilnych karier w szkolnictwie wyższym przyjętym przez Komisję wraz z wnioskiem dotyczącym niniejszego zalecenia.

- e) monitorowały zakres, w jakim procedury zapewniania jakości prowadzą do poprawy jakości oferty edukacyjnej, oraz zachęcały do publikowania w bazie DEQAR, w powszechnie używanym języku, przeglądów zapewniania jakości (na poziomie instytucji lub programu) w celu poprawy transnarodowej przejrzystości jakości szkolnictwa wyższego;
- f) zapewniały objęcie instytucjonalnymi systemami wewnętrznego zapewniania jakości całego zakresu oferty edukacyjnej instytucji szkolnictwa wyższego. W przypadku oferty edukacyjnej umożliwiającej uzyskanie **mikropoświadczeń** należy stosować jako punkt odniesienia **europejskie podejście do mikropoświadczeń na potrzeby uczenia się przez całe życie i zatrudnialności oraz unijne zasady opracowywania i wydawania mikropoświadczeń**⁴⁶;
- g) wspierały i zachęcały agencje ds. zapewniania jakości do organizowania działań w zakresie wzajemnego uczenia się, umożliwiając krajowym instytucjom szkolnictwa wyższego i agencjom ds. zapewniania jakości **porównanie ich praktyk** z praktykami w innych częściach europejskiego obszaru edukacji. Można to osiągnąć przez uczenie się oparte na analizie porównawczej⁴⁷, w ramach którego instytucje szkolnictwa wyższego i agencje ds. zapewniania jakości mogą uczyć się od innych wiodących instytucji szkolnictwa wyższego, lub przez analizę monitorowania losów absolwentów w Europie.

Opracowanie międzyinstytucjonalnego podejścia do zapewniania jakości sojuszy instytucji szkolnictwa wyższego

- 2) Zaleca się, aby państwa członkowskie opracowały europejskie ramy umożliwiające każdemu rodzajowi sojuszy instytucji szkolnictwa wyższego zaangażowanych w trwałą, długoterminową współpracę wykraczającą poza współpracę ad hoc czy współpracę nad projektem, takich jak sojusze europejskich szkół wyższych, poddawanie się wspólnej ocenie zewnętrznej dotyczącej ich wspólnych procedur wewnętrznego zapewniania jakości, obejmującej wszystkie wspólne działania lub przynajmniej ich własną ofertę we wspólnej ofercie edukacyjnej, takie jak wspólne programy lub wspólne mikropoświadczenia. Prace te powinny obejmować następujące działania:
 - a) współpraca z zainteresowanymi stronami odpowiedzialnymi za zapewnianie jakości w celu opracowania i przetestowania międzyinstytucjonalnych ram zapewniania jakości w oparciu o elementy zawarte w załączniku I do niniejszego zalecenia oraz w oparciu o wyniki projektów EUniQ⁴⁸ i IMINQA⁴⁹ finansowanych w ramach programu Erasmus+;
 - b) umożliwienie **agencjom ds. zapewniania jakości** zarejestrowanym w EQAR przeprowadzania takiej oceny zewnętrznego zapewniania jakości w oparciu o

⁴⁶ Zalecenie Rady z dnia 16 czerwca 2022 r. w sprawie europejskiego podejścia do mikropoświadczeń na potrzeby uczenia się przez całe życie i zatrudnialności (Dz.U. C 243 z 27.6.2022, s. 10).

⁴⁷ Uczenie się oparte na analizie porównawczej definiuje się jako proces tworzenia systemowego, zintegrowanego powiązania analizy porównawczej z działaniami w zakresie wzajemnego uczenia się we wszystkich dziedzinach związanych z zapewnianiem jakości w dziedzinie szkolnictwa wyższego.

⁴⁸ W ramach projektu EUniQ opracowano podejście do kompleksowego zapewniania jakości europejskich szkół wyższych (<https://www.nvao.net/en/euniqu>).

⁴⁹ IMINQA to większy projekt wspierający grupę tematyczną w ramach procesu bolońskiego zajmującą się zapewnianiem jakości (<https://ehea.info/page-TPG-C-on-QA-Meetings-2021-2024#h61slbqps7o9t9ay8p1ys562l19y8x9j>).

te międzyinstytucjonalne ramy zapewniania jakości oraz zachęcanie ich do tego;

- c) uznanie w krajowych systemach zapewniania jakości wyników oceny zapewniania jakości opartej na takich **międzyinstytucjonalnych** ramach zapewniania jakości w taki sposób, aby cała wspólna oferta edukacyjna objęta sojuszem została **uznana i akredytowana pod względem jakości**, bez konieczności spełniania dodatkowych wymogów w zakresie zapewniania jakości.

Uelastycznienie programowych i łączonych podejść do zewnętrznego zapewniania jakości

3) Zaleca się, aby państwa członkowskie:

- a) ułatwiały **współpracę transnarodową** i elastyczność systemów szkolnictwa wyższego przez:
 - (i) wspieranie instytucji szkolnictwa wyższego we wprowadzaniu lub wzmacnianiu **solidnych procedur wewnętrznego zapewniania jakości** oraz rozwijaniu silnej instytucjonalnej kultury jakości, co umożliwi przejście na instytucjonalne podejście do zewnętrznego zapewniania jakości;
 - (ii) jeżeli instytucje szkolnictwa wyższego dysponują już solidnym systemem wewnętrznego zapewniania jakości, przejście na podejście instytucjonalne do zapewniania jakości, na przykład przez ograniczenie obowiązkowej akredytacji programów przez agencje ds. zapewniania jakości do **wstępnej akredytacji nowych programów** oraz wprowadzenie procedur samoreakredytacji w ramach procedur wewnętrznego zapewniania jakości;
 - (iii) wzmocnienie **opartego na dowodach podejścia** do zapewniania jakości, z wykorzystaniem różnych danych, w tym danych pochodzących z monitorowania losów absolwentów; oraz
 - (iv) wspieranie wzajemnego uczenia się i budowania zdolności instytucji szkolnictwa wyższego w celu **wzmocnienia ich kultury jakości** w procesie przechodzenia na instytucjonalne podejście do zewnętrznego zapewniania jakości;
- b) zezwalały na stosowanie **podejścia europejskiego** i zachęcały do jego stosowania przez:
 - (i) usunięcie kryteriów zapewniania jakości dodanych na szczeblu krajowym lub wszelkich innych nieuzasadnionych potencjalnych barier administracyjnych lub regulacyjnych;
 - (ii) stworzenie **sprzyjającego otoczenia** zapewniającego doradztwo i wsparcie dla osób zajmujących się zapewnianiem jakości;
 - (iii) zapewnienie, aby nie było ono finansowo mniej korzystne w porównaniu z procedurami na szczeblu krajowym.

Budowanie fundamentów dyplomu europejskiego

4) Zaleca się, aby państwa członkowskie:

- a) umożliwiły **agencjom ds. zapewniania jakości** zarejestrowanym w EQAR:

- (i) **przyznawanie europejskiego znaku jakości**⁵⁰ programom studiów prowadzącym do wspólnego dyplomu, odpowiadającym kryteriom europejskim określonym w załączniku II, jeżeli wymagane jest zastosowanie programowego lub łączonego podejścia do zewnętrznego zapewniania jakości;
 - (ii) **przyznawanie instytucjom szkolnictwa wyższego podlegającym systemowi zewnętrznego zapewniania jakości na poziomie instytucjonalnym uprawnień** do przyznawania europejskiego znaku jakości programom studiów prowadzącym do wspólnego dyplomu w oparciu o system wewnętrznego zapewniania jakości i zgodnie z europejskimi kryteriami;
 - (iii) **przyznawanie sojuszom instytucji szkolnictwa wyższego podlegającym systemowi zewnętrznego zapewniania jakości na poziomie międzyinstytucjonalnym uprawnień** do przyznawania europejskiego znaku jakości programom studiów prowadzącym do wspólnego dyplomu w oparciu o międzyinstytucjonalną ocenę przeprowadzaną zgodnie z zasadami określonymi w załączniku I i zgodnie z europejskimi kryteriami;
- b) współpracowały z EQAR w celu określenia sposobów uzupełnienia regularnego przeglądu pracy krajowych agencji ds. zapewniania jakości pod kątem ESG w celu zapewnienia, aby wspólne programy odpowiadały europejskim kryteriom, oraz stworzyły repozytorium programów, które spełniły europejskie kryteria i kwalifikują się do przyznawania dyplomu europejskiego.

Wdrożenie automatycznego uznawania

- 5) Zaleca się, aby państwa członkowskie:
- a) zachęcały do oceny wdrożenia automatycznego uznawania⁵¹ i wspierały taką ocenę w ramach procedur wewnętrznego i zewnętrznego zapewniania jakości w instytucjach szkolnictwa wyższego;
 - b) opracowały, w ścisłej współpracy z instytucjami szkolnictwa wyższego i innymi zainteresowanymi stronami, oraz wydały **jasne wytyczne** dla instytucji szkolnictwa wyższego dotyczące sposobu rozróżnienia między automatycznym uznawaniem kwalifikacji w celu uzyskania dostępu do programu a prawem instytucji szkolnictwa wyższego do podejmowania decyzji o przyjęciu na dany program studiów. Należy regularnie dokonywać przeglądu tych wytycznych w oparciu o wyniki przeglądów przeprowadzanych przez zespoły ds. przyspieszenia automatycznego uznawania w ramach programu Erasmus+⁵² w celu wdrożenia automatycznego uznawania kwalifikacji;

⁵⁰ Jak wspomniano w art. 12 zalecenia Rady z dnia 5 kwietnia 2022 r. w sprawie tworzenia powiązań na rzecz skutecznej europejskiej współpracy w dziedzinie szkolnictwa wyższego (Tekst mający znaczenie dla EOG) 2022/C 160/01 (Dz.U. C 160 z 13.4.2022, s. 1).

⁵¹ Jak zdefiniowano w zaleceniu Rady z dnia 26 listopada 2018 r. w sprawie propagowania automatycznego wzajemnego uznawania kwalifikacji uzyskanych w ramach kształcenia i szkolenia na poziomie wyższym i średnim II stopnia oraz efektów uczenia się osiągniętych w okresach nauki za granicą (Dz.U. C 444 z 10.12.2018, s. 1).

⁵² Jak zalecono w sprawozdaniu Komisji dla Rady z wdrażania zalecenia Rady w sprawie propagowania automatycznego wzajemnego uznawania kwalifikacji uzyskanych w ramach kształcenia i szkolenia na poziomie wyższym i średnim II stopnia oraz efektów uczenia się osiągniętych w okresach nauki za granicą, 23 lutego 2023 r., COM(2023) 91 final.

- c) wspierały instytucje szkolnictwa wyższego w przyjmowaniu podejścia opartego na efektach uczenia się w **procedurach przyjmowania studentów**, z uwzględnieniem przede wszystkim kompetencji związanych z poziomem kwalifikacji, a nie z konkretnymi treściami programów nauczania;
 - d) współpracowały z instytucjami szkolnictwa wyższego i krajowymi organami ds. uznawalności w celu monitorowania decyzji o uznawaniu, usprawniając **gromadzenie danych** i podejścia oparte na dowodach na szczeblu instytucjonalnym, krajowym i europejskim;
 - e) wspierały instytucje szkolnictwa wyższego w wydawaniu wszystkich dyplomów i mikropoświadczeń w formacie **zgodnym ze standardami europejskich poświadczeń cyfrowych w dziedzinie uczenia się**⁵³ (EDC), w tym z europejskim modelem dotyczącym uczenia się⁵⁴, co jest kluczowym czynnikiem umożliwiającym automatyczne uznawanie, przez wbudowane w EDC kontrole autentyczności i potwierdzenia zapewnienia jakości i akredytacji;
 - f) zachęcały do **budowania zdolności i tworzenia sieci kontaktów między pracownikami ośrodków ENIC-NARIC**⁵⁵ i instytucji szkolnictwa wyższego i wspierały takie działania przez szkolenia i narzędzia cyfrowe, w tym sztuczną inteligencję, oraz zapewniały ścisłą współpracę z organami ds. uznawalności i zapewniania jakości;
 - g) wspierały ścisłą **współpracę** między pracownikami zajmującymi się uznawalnością i zapewnianiem jakości, we współpracy z siecią ENIC-NARIC i Europejskim Stowarzyszeniem na rzecz Zapewnienia Jakości w Szkolnictwie Wyższym (ENQA).
- 6) Zaleca się, aby państwa członkowskie jak najszybciej zastosowały się do niniejszych zaleceń, aby usprawnić proces powstawania dyplomu europejskiego. Zachęca się je, by w kontekście struktur roboczych europejskiego obszaru edukacji⁵⁶ regularnie informowały Komisję o środkach wprowadzanych na odpowiednim szczeblu mających wspierać cele niniejszego zalecenia, będących niezbędnymi krokami na drodze do tworzenia i dalszego rozwoju europejskiego obszaru edukacji.

Sporządzono w Brukseli dnia [...] r.

*W imieniu Rady
Przewodniczący*

⁵³ [Europejskie poświadczenia cyfrowe w dziedzinie uczenia się – Wprowadzenie do poświadczeń cyfrowych | Europass.](#)

⁵⁴ [Europejski model dotyczący uczenia się dla zainteresowanych podmiotów | Europass.](#)

⁵⁵ Sieć ENIC (europejska sieć ośrodków informacyjnych) i sieć NARIC (krajowe ośrodki uznawalności akademickiej i informacji) ściśle ze sobą współpracują i są znane jako sieć ENIC-NARIC. Ośrodki ENIC są organami ds. uznawania państw będących stronami lizbońskiej konwencji o uznawaniu kwalifikacji, których obsługę sekretariatu zapewniają Rada Europy i UNESCO, natomiast ośrodki NARIC są organami ds. uznawalności państw uczestniczących w programie Erasmus+. Obie te sieci realizują wspólny program prac oraz mają wspólny statut i zarząd.

⁵⁶ Jak określono w rezolucji Rady w sprawie strategicznych ram europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia na rzecz europejskiego obszaru edukacji i w szerszej perspektywie (2021–2030) (Dz.U. C 66 z 26.2.2021, s. 1).